

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. spalio 31 d.*

„Valstybės įsipareigojimų neįvykdymas – Nuosavi išteklių – Užjūrio šalių ir teritorijų (UŠT) ir Europos Sąjungos asociacija – Sprendimas 91/482/EEB – 101 straipsnio 2 dalis – Leidimas ne UŠT kilmės prekes, esančias laisvoje apyvartoje UŠT ir kaip tokias reeksportuojamas į Sąjungą, importuoti į Sąjungą be muitų – Eksperto sertifikatai EXP – UŠT valdžios institucijų atliktas neteisėtas sertifikatų išdavimas – ESS 4 straipsnio 3 dalis – Lojalus bendradarbiavimo principas – Valstybės narės, palaikančios ypatingus santykius su atitinkama UŠT, atsakomybė – Pareiga kompensuoti Sąjungos nuosavų išteklių praradimą dėl eksporto sertifikatų EXP neteisėto išdavimo – Anglijos kilmės aliuminio importas“

Byloje C-391/17

dėl 2017 m. birželio 30 d. pagal SESV 258 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo

Europos Komisija, atstovaujama A. Caeiros, J.-F. Brakeland, L. Flynn ir S. Noë,

ieškovė,

prieš

Jungtinę Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystę, atstovaujamą iš pradžių J. Kraehling, G. Brown, R. Fadoju ir S. Brandon, padedamų baristerio QC K. Beal ir baristerio P. Luckhurst, vėliau – S. Brandon ir F. Shibli, padedamų baristerio QC K. Beal ir baristerio P. Luckhurst,

atsakovę,

palaikomą

Nyderlandų Karalystės, atstovaujamos M. K. Bulterman, P. Huurnink ir J. Langer,

įstojusios į bylą šalies,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas K. Lenaerts, pirmininko pavaduotoja R. Silva de Lapuerta, kolegijų pirmininkai J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, M. Safjan, S. Rodin, teisėjai J. Malenovský, L. Bay Larsen, T. von Danwitz (pranešėjas), C. Toader, C. Vajda, F. Biltgen ir K. Jürimäe,

generalinis advokatas M. Bobek,

posėdžio sekretorė L. Hewlett, vyriausioji administratorė,

* Proceso kalba: anglų.

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2018 m. spalio 2 d. posėdžiui,
susipažinęs su 2019 m. vasario 6 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Savo ieškinyje Europos Komisija prašo Teisingumo Teismo pripažinti, kad Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal EB sutarties 5 straipsnio (tapusio EB 10 straipsniu, vėliau – ESS 4 straipsnio 3 dalimi) nuostatas, nes nekompensavo prarastų nuosavų išteklių, kurie turėjo būti nustatyti ir perduoti Europos Sąjungos biudžetui pagal 1989 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamento (EEB, Euratomas) Nr. 1552/89, kuriuo įgyvendinamas Sprendimas 88/376/EEB, Euratomas dėl Bendrijų nuosavų išteklių sistemos (OL L 155, 1989, p. 1), 2, 6, 10, 11 ir 17 straipsnius, jeigu, pažeidžiant 1991 m. liepos 25 d. Tarybos sprendimo 91/482/EEB dėl užjūrio šalių bei teritorijų ir Europos ekonominės bendrijos asociacijos (OL L 263, 1991, p. 1, toliau – UŠT sprendimas) 101 straipsnio 2 dalį, 1999–2000 m. laikotarpiu dėl Angilijos kilmės aliuminio importo nebūtų buvę išduoti eksporto sertifikatai.

Teisinis pagrindas

Tarptautinė teisė

- 2 Jungtinių Tautų Chartija buvo pasirašyta San Franciske 1945 m. birželio 26 d. Šios Chartijos 73 straipsnio, esančio jos XI skyriuje „Deklaracija dėl priklausomų teritorijų“, b punkte nustatyta:

„Jungtinių Tautų narės, būdamos atsakingos ar prisiimančios atsakomybę už teritorijų, kurių tautos dar nėra pasiekusios visiškos savivaldos, valdymą, pripažįsta šių teritorijų gyventojų interesų pirmumo principą ir laiko savo šventa pareiga kuo daugiau prisidėti keliant gyventojų gerovę pagal šia Chartija nustatytą tarptautinės taikos ir saugumo sistemą, siekdamos:

<...>

b) plėtoti savivaldą, tinkamai atsižvelgiant į šių tautų politinius siekius, ir padėti joms sparčiai vystyti laisvas politines institucijas remiantis kiekvienai teritorijai ir jos tautoms būdingomis specifinėmis aplinkybėmis ir skirtingu pasiekimų lygiu.“

Sąjungos teisė

EB sutartis

- 3 Faktinės aplinkybės, kuriomis grindžiamas įsipareigojimų neįvykdymas, susiklostė ir prieš įsigaliojant Amsterdamo sutarčiai, kuri iš dalies pakeitė EB sutartį, ir po jos įsigaliojimo. Tačiau šiam ieškiniui dėl įsipareigojimų neįvykdymo svarbios nuostatos liko iš esmės identiškos. EB sutarties 5 straipsnis (tapęs EB 10 straipsniu) buvo suformuluotas taip:

„Kad užtikrintų šios Sutarties ir Bendrijos institucijų nustatytų pareigų vykdymą, valstybės narės imasi visų atitinkamų bendrų ar specialių priemonių. Jos padeda atlikti Bendrijos uždavinius.

Jos nesiima jokių priemonių, kurios gali trukdyti siekti šios Sutarties tikslų.“

- 4 Ši nuostata iš esmės pakeista ESS 4 straipsnio 3 dalimi.
- 5 Šios sutarties ketvirtojoje dalyje „Asociacija su užjūrio šalimis ir teritorijomis“ buvo 131–137 straipsniai (po pakeitimo – EB 182–188 straipsniai, vėliau – SESV 198–204 straipsniai). Minėtame 131 straipsnyje (po pakeitimo – EB 182 straipsnis, vėliau – SESV 198 straipsnis) buvo nurodyta:

„Valstybės narės susitaria dėl Bendrijos asociacijos su ne Europos šalimis ir teritorijomis, kurios palaiko ypatingus santykius su Belgija, Danija, Prancūzija, Italija, Nyderlandais ir Jungtine Karalyste. Šios šalys ir teritorijos (toliau – šalys ir teritorijos) išvardijamos šios Sutarties IV priede.

Šios asociacijos tikslas – skatinti tų šalių ir teritorijų ekonominę ir socialinę plėtrą bei užmegzti glaudžius jų tarpusavio ekonominius santykius ir su Bendrija kaip visuma.

Pagal šios Sutarties preambulėje išdėstytus principus asociacija pirmiausia turi būti naudinga šių šalių ir teritorijų gyventojų interesams ir gerovei, kad ekonominė, socialinė ir kultūrinė raida atitiktų jų siekius.“

- 6 Šios sutarties 133 straipsnio 1 dalyje (po pakeitimo – EB 184 straipsnio 1 dalis, vėliau – SESV 200 straipsnio 1 dalis) buvo numatyta:

„Importo muitai šalių ir teritorijų kilmės prekėms, įvežamoms į valstybes nares, draudžiami taip, kaip draudžiami muitai valstybių narių tarpusavio prekyboje pagal šios Sutarties nuostatas.“

- 7 Tos pačios Sutarties 136 straipsnyje (po pakeitimo – EB 187 straipsnis, vėliau – SESV 203 straipsnis) buvo nurodyta:

„Per pirmuosius penkerius metus nuo šios Sutarties įsigaliojimo prie šios Sutarties pridedamoje įgyvendinimo konvencijoje nustatomos šalių ir teritorijų asociacijos su Bendrija detalės ir tvarka.

Prieš baigiantis pirmiau išdėstytoje pastraipoje minėtos konvencijos galiojimo laikui Taryba, remdamasi įgyta patirtimi ir šioje Sutartyje išdėstytais principais, vieningai nustato tolesnio laikotarpio tvarką.“

- 8 EB sutarties 227 straipsnio 1 ir 3 dalyse (po pakeitimo – EB 299 straipsnio 1 ir 3 dalys, vėliau – ESS 52 straipsnio 1 dalis ir SESV 355 straipsnio 2 dalis) buvo nustatyta:

„1. Ši Sutartis taikoma Belgijos Karalystei, Danijos Karalystei, Vokietijos Federacinei Respublikai, Graikijos Respublikai, Ispanijos Karalystei, Prancūzijos Respublikai, Airijai, Italijos Respublikai, Liuksemburgo Didžiajai Hercogystei, Nyderlandų Karalystei, Austrijos Respublikai, Portugalijos Respublikai, Suomijos Respublikai, Švedijos Karalystei ir Jungtinei Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystei.

<...>

3. Užjūrio šalims ir teritorijoms, išvardytoms šios Sutarties IV priede, taikomi specialūs susitarimai dėl asociacijos, išdėstyti Sutarties ketvirtojoje dalyje.

Ši Sutartis netaikoma toms užjūrio šalims ir teritorijoms, specialiais ryšiais susijusioms su Jungtine Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalyste, kurios neįtrauktos į pirmiau minėtą sąrašą.“

- 9 EB sutarties IV priede (po pakeitimo – EB sutarties II priedas, vėliau – ESS II priedas) esančiame sąrašė „Užjūrio šalys ir teritorijos, kurioms taikomos Sutarties ketvirtosios dalies nuostatos“ buvo nurodyta, be kita ko, Angilija.

Reglamentas Nr. 1552/89

- 10 Tuo metu, kai klostėsi faktinės aplinkybės, Reglamento Nr. 1552/89 2, 6, 10, 11 ir 17 straipsniuose buvo nustatytos sąlygos, kurioms esant valstybės narės turėjo nustatyti ir pervesti į Sąjungos biudžetą Sąjungos nuosavus išteklius, tarp kurių buvo muitai.

UŠT sprendimas

- 11 UŠT sprendimo 1 ir 3 konstatuojamosios dalys buvo suformuluotos taip:

„kadangi būtina naujam laikotarpiui nustatyti nuostatas, taikytinas užjūrio šalių ir teritorijų asociacijai su Europos ekonomine bendrija (toliau vadinama UŠT); kadangi šios nuostatos taikomos Prancūzijos Respublikai priklausančioms teritorijoms, Jungtinei Karalystei priklausančioms šalims ir teritorijoms, Nyderlandams ir iš dalies Grenlandijai priklausančioms šalims;

<...>

kadangi Bendrija jau seniai atvėrė savo rinką prekėms iš UŠT, taip pat iš AKR valstybių; kadangi, atsižvelgiant į ypatingus Bendrijos ir UŠT santykius, grindžiamus Sutarties nuostatomis, ypač jos ketvirtąją dalimi, reikia pagerinti jos nuostatas, suteikiant UŠT daugiau lankstumo, kiek tai susiję su UŠT kilmės produktams taikomomis taisyklėmis, ir priimant naujas nuostatas dėl tam tikrų ne UŠT kilmės prekių.“ (Neoficialus vertimas)

- 12 Pagal to sprendimo 1 straipsnį sprendimo tikslas buvo skatinti ir paspartinti ekonominę, kultūrinę ir socialinę plėtrą ir stiprinti to sprendimo I priede išvardytas UŠT ekonomines struktūras. To priedo 5 punkte Angilija buvo nurodyta kaip „[Jungtinei Karalystei] priklausanti“ UŠT.

- 13 UŠT sprendimo 6 straipsnio pirmoje pastraipoje buvo nustatyta:

„Įgyvendindamos savo atitinkamą kompetenciją, 10 straipsnyje nurodytoje partnerystės procedūroje dalyvaujančios valdžios institucijos periodiškai tikrina jos taikymo rezultatus, pateikia nuomones ir suteikia impulsus, kurių reikia šio sprendimo tikslams pasiekti.“ (Neoficialus vertimas)

- 14 To sprendimo 10 straipsnyje buvo nurodyta:

„Siekiant sudaryti sąlygas UŠT kompetentingoms vietos valdžios institucijoms labiau įsitraukti į UŠT asociacijos su EEB principų įgyvendinimą, kartu paisant atitinkamų valstybių narių centrinių valdžios institucijų įgaliojimų, nustatoma konsultacijų procedūra, pagrįsta Komisijos, valstybės narės ir UŠT partnerystės principu.

Ši partnerystė, kurios tvarka nustatyta šio sprendimo 234, 235 ir 236 straipsniuose, leis išanalizuoti patirtį, įgytą įgyvendinant asociaciją, ir aptarti problemas, kurių gali kilti UŠT ir Bendrijos santykiuose.“ (Neoficialus vertimas)

- 15 Minėto sprendimo 101 straipsnio 2 dalis buvo suformuluota taip:

„Ne UŠT kilmės prekes, esančias laisvoje apyvartoje UŠT ir kaip tokias reeksportuojamas į Bendriją, leidžiama įvežti be muitų ir lygiaverčio poveikio mokesčių, jei:

- už jas atitinkamoje UŠT yra sumokėti muitai ar lygiaverčio poveikio mokesčiai, kurių suma yra lygi muitams, taikomiems į Bendriją importuojant tokias pačias trečiųjų šalių, kurioms taikomas palankiausio režimo statusas, kilmės prekes, arba yra už juos didesnė,

- joms netaikomas atleidimas nuo muitų ar lygiaverčio poveikio mokesčių arba jie nėra visi ar iš dalies grąžinami,
  - prie prekių pridedamas eksporto sertifikatas.“ (Neoficialus vertimas)
- 16 Pagal UŠT sprendimo 108 straipsnio 1 dalies antrą įtrauką leidimo importuoti į Sąjungą ne UŠT kilmės prekes, esančias laisvoje apyvartoje UŠT, sąlygos ir su tuo susiję administracinio bendradarbiavimo metodai buvo apibrėžti to sprendimo III priede.
- 17 To sprendimo 234 straipsnyje buvo nurodyta:
- „Bendrijos veikla kiek įmanoma grindžiama glaudžiu Komisijos, valstybės narės, kuriai priklauso UŠT, ir UŠT kompetentingų vietos valdžios institucijų veiksmų derinimu.
- Šis derinimas toliau vadinamas partneryste.“ (Neoficialus vertimas)
- 18 Minėto sprendimo 235 straipsnio 1 ir 2 dalyse buvo numatyta:
- „1. Partnerystė apima pagal šį sprendimą Bendrijos vykdomos veiklos programavimą, rengimą, finansavimą, priežiūrą ir įvertinimą, taip pat visas problemas, kurių kyla santykiuose tarp UŠT ir Bendrijos.
2. Šiuo tikslu UŠT asociacijos konsultacinės darbo grupės, sudarytos iš trijų 234 straipsnyje nurodytų partnerių, gali būti įsteigtos arba pagal UŠT geografinę zoną, arba pagal tai pačiai valstybei narei priklausančių UŠT grupę, visų pirma atitinkamų UŠT prašymu. Šios grupės sudaromos:
- arba *ad hoc* pagrindu (specifinėms problemoms spręsti),
  - arba kaip nuolat veikiančios grupės (likusiam asociacijos sprendimo galiojimo laikotarpiui); tokiu atveju jos susirenka bent vieną kartą per metus aptarti šio sprendimo vykdymo arba spręsti kitų 1 dalyje nurodytų klausimų.“ (Neoficialus vertimas)
- 19 To sprendimo 237 straipsnyje buvo nurodyta:
- „Šis sprendimas – išskyrus specialias jame numatytas nuostatas dėl UŠT ir Prancūzijos užjūrio departamentų santykių – taikomas, pirma, teritorijoms, kurioms taikoma Europos ekonominės bendrijos steigimo sutartis joje nustatytais sąlygomis, ir, antra, UŠT teritorijoms.“ (Neoficialus vertimas)
- 20 UŠT sprendimo III priedo 2 straipsnio „Eksporto sertifikatas EXP“ 1 ir 6 dalyse buvo nustatyta:
- „1. Tai, kad laikomasi šio sprendimo 101 straipsnio 2 dalies nuostatų, įrodo eksporto sertifikatas EXP, kurio forma pateikta šio priedo I priede.
- <...>
6. Eksporto sertifikatą EXP išduoda eksportuojančios UŠT muitinės įstaigos, jei prekės gali būti laikomos esančiomis laisvoje apyvartoje, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 101 straipsnio 2 dalį.“ (Neoficialus vertimas)

21 Šio priedo 7 straipsnyje „Eksporto sertifikatų EXP tikrinimas“ buvo numatyta:

„1. Eksporto sertifikatų EXP tikrinimas išleidus prekes atliekamas pasirinktinai kiekvieną kartą, kai importuojančios valstybės muitinės įstaigoms kyla pagrįstų abejonių dėl dokumento autentiškumo arba dėl informacijos, susijusios su tikrąja atitinkamų prekių kilme, tikslumo.

<...>

6. Kai atrodo, kad iš tikrinimo procedūros ar bet kurios kitos turimos informacijos matyti, jog nesilaikoma šio priedo nuostatų, UŠT savo iniciatyva arba Komisijos prašymu atlieka reikiamus tyrimus arba pasirūpina, kad tokie tyrimai būtų skubiai atlikti, siekiant atskleisti tokius pažeidimus arba užkirsti jiems kelią. Tokiuose tyrimuose gali dalyvauti Komisija.

<...>

7. Ginčai, kurių tarpusavyje negalėjo išspręsti importuojančios valstybės muitinės įstaigos ir eksportuojančios UŠT muitinės įstaigos arba dėl kurių kyla šio priedo aiškinimo problema, perduodami Muitų teisės aktų komitetui.

<...>“ (Neoficialus vertimas)

22 Kaip matyti, be kita ko, iš 1977 m. birželio 13 d. Komisijos komunikato COM(77)210 *final* dėl Europos ekonominės bendrijos Muitų sąjungos padėties, Tarybos įsteigtas Muitų teisės aktų komitetas, kuriam pirmininkauja Komisijos atstovas, yra sudarytas iš valstybių narių atstovų.

Muitinės kodeksas ir Reglamento Nr. 2913/92 įgyvendinimo reglamentas

23 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą (OL L 302, 1992, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 4 t., p. 307), iš dalies pakeisto 2000 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 2700/2000 (OL L 311, 2000, p. 17; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 10 t., p. 239) (toliau – Muitinės kodeksas), 220 straipsnio 2 dalies b punkte buvo nustatyta:

„Išskyrus 217 straipsnio 1 dalies antrojoje ir trečiojoje pastraipose nurodytus atvejus, paskesnis įtraukimas į apskaitą neatliekamas, jeigu:

<...>

b) teisiškai privaloma sumokėti maito suma nebuvo įtraukta į apskaitą dėl muitinės padarytos klaidos, kurios, yra pagrindo manyti, asmuo, privalėjęs sumokėti tokią pinigų sumą, negalėjo nustatyti, veikdamas sąžiningai ir laikydamasis visų galiojančių teisės aktų nuostatų, susijusių su muitinės deklaracijos pateikimu.

<...>“

24 Šio kodekso 239 straipsnio 1 dalyje buvo nurodyta:

„Importo arba eksporto maitai gali būti grąžinami arba atsisakoma juos išieškoti susidarius 236, 237 ir 238 straipsniuose nenurodytoms padėtimis:

– nustatytinoms taikant Komiteto procedūrą,

– sąlygotoms aplinkybių, kuriomis suinteresuoto[jo] asmens veiksmuose nematyti apgaulės arba akivaizdaus aplaidumo požymių. Padėtys, kurioms susidarius gali būti taikoma ši nuostata, ir procedūros, kurios turi būti taikomos tokiais atvejais, nustatomos taikant Komiteto procedūrą. Muito gražinimui arba atsisakymui jį išieškoti gali būti nustatomos ir specialios sąlygos.“

25 1993 m. liepos 2 d. Komisijos reglamento (EEB) Nr. 2454/93, išdėstančio Reglamento Nr. 2913/92 įgyvendinimo nuostatas (OL L 253, 1993, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 6 t., p. 3), iš dalies pakeisto 2003 m. liepos 25 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1335/2003 (OL L 187, 2003, p. 16; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 13 t., p. 463, toliau – Reglamento Nr. 2913/92 įgyvendinimo reglamentas), IV dalies III antraštinėje dalyje „Skolos muitinei išieškojimas“ buvo 868–876a straipsniai, kuriuose buvo reglamentuojami pagal Muitinės kodekso 220 straipsnio 2 dalies b punktą pateikti prašymai. Šio reglamento 873 straipsnio pirma pastraipa buvo suformuluota taip:

„Pasitarusi su ekspertų grupe, sudaryta iš visų valstybių narių atstovų, kurie susitinka Komitete, kad aptartų atitinkamą bylą, Komisija nusprendžia, ar aptariamomis aplinkybėmis atitinkamų muitų nereikia įtraukti į apskaitą [aptariamomis aplinkybėmis paskesnis muitų įtraukimas į apskaitą yra galimas arba negalimas].“

26 Minėto reglamento 874 straipsnyje buvo nustatyta:

„Suinteresuotai valstybei narei kiek įmanoma greičiau pranešama apie sprendimą, nurodytą 873 straipsnyje, tačiau bet koku atveju per vieną mėnesį nuo tame straipsnyje nurodyto laikotarpio pabaigos.

Komisija praneša valstybėms narėms apie savo priimtus sprendimus, kad padėtų muitinėms priimti sprendimus tokiais atvejais, kai nustatomas faktų ir teisės normų atitikimas [kai yra panašios faktinės ir teisinės aplinkybės].“

27 To paties reglamento 875 straipsnyje buvo numatyta:

„Jeigu, priimant 873 straipsnyje nurodytą sprendimą, nustatoma, kad aptariamomis aplinkybėmis nereikia atitinkamų muitų įtraukti į apskaitą, Komisija gali nurodyti sąlygas, kuriomis valstybės narės gali susilaikyti nuo atitinkamų pinigų sumų įtraukimo į apskaitą išleidus prekes tokiais atvejais, kai nustatomas faktų ir teisės normų atitikimas [kai yra panašios faktinės ir teisinės aplinkybės].“

28 Reglamento Nr. 2913/92 įgyvendinimo reglamento IV antraštinės dalies, susijusios su importo arba eksporto muitų gražinimu arba atsisakymu juos išieškoti, 3 skyrius buvo pavadintas „Specialiosios nuostatos, susijusios su [Muitinės kodekso] 239 straipsnio taikymu“. Jame buvo 2 skirsnis, susijęs su Komisijos priimamais sprendimais; jame buvo šio reglamento 905–909 straipsniai. Reglamento 907 straipsnio pirmoje pastraipoje buvo nustatyta:

„Pasikonsultavusi su ekspertų grupe, sudaryta iš visų valstybių narių atstovų, atvykusių į Komiteto posėdį svarstyti konkretaus atvejo, Komisija nusprendžia, ar apsvarstyta situacija sudaro pakankamą pagrindą gražinti muitus arba atsisakyti juos išieškoti.“

29 Šio reglamento 908 straipsnyje buvo numatyta:

„1. Suinteresuotai valstybei narei kiek įmanoma greičiau pranešama apie sprendimą, nurodytą 907 straipsnyje, tačiau bet koku atveju per vieną mėnesį nuo tame straipsnyje nurodyto laikotarpio pabaigos.

Komisija praneša valstybėms narėms apie savo priimtus sprendimus, kad padėtų muitinėms priimti sprendimus tokiais atvejais, kai nustatomas faktų ir teisės normų atitikimas [kai yra panašios faktinės ir teisinės aplinkybės].

2. Sprendimą priimanti institucija nusprendžia patenkinti arba atmesti jai pateiktą prašymą remdamasi Komisijos sprendimu, apie kurį ji informuojama, kaip nurodyta 1 dalyje.

3. Jeigu priimant 907 straipsnyje nurodytą sprendimą nustatoma, kad aptariamoms aplinkybėms yra pakankamas pagrindas grąžinti muitus arba atsisakyti juos išieškoti, Komisija gali nustatyti sąlygas, kuriomis valstybės narės gali grąžinti muitus arba atsisakyti juos išieškoti pagal faktines aplinkybes ir teisės normas analogiškais atvejais [tais atvejais, kai yra panašios faktinės ir teisinės aplinkybės].“

Reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 1605/2002

- 30 2002 m. birželio 25 d. Tarybos reglamento (EB, Euratomas) Nr. 1605/2002 dėl Europos Bendrijų bendrajam biudžetui taikomo finansinio reglamento (OL L 248, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 4 t., p. 74), iš dalies pakeisto 2006 m. gruodžio 13 d. Tarybos reglamentu (EB, Euratomas) Nr. 1995/2006 (OL L 390, 2006, p. 1; toliau – Finansinis reglamentas), 73a straipsnyje nustatyta:

„Nepažeidžiant konkrečių reglamentų nuostatų ir Tarybos sprendimo, susijusio su Bendrijų nuosavų išteklių sistema, taikymo, Bendrijų teisėms į grąžintinas sumas trečiųjų šalių atžvilgiu bei trečiųjų šalių teisėms į grąžintinas sumas Bendrijų atžvilgiu taikomas penkerių metų senaties terminas.

Senaties termino apskaičiavimo data ir šio termino nutraukimo sąlygos nustatomos įgyvendinimo taisyklėse.“

Reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 2342/2002

- 31 2002 m. gruodžio 23 d. Komisijos reglamento (EB, Euratomas) Nr. 2342/2002, nustatančio išsamias Reglamento Nr. 1605/2002 įgyvendinimo taisykles (OL L 357, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 4 t., p. 145), iš dalies pakeisto 2007 m. balandžio 23 d. Komisijos reglamentu (EB, Euratomas) Nr. 478/2007 (OL L 111, 2007, p. 13; toliau – Reglamento Nr. 1605/2002 įgyvendinimo reglamentas), 85b straipsnio „Senaties terminų taisyklės“ 1 dalies pirmoje pastraipoje nurodyta:

„Bendrijų turimų skolinių reikalavimų trečiųjų asmenų atžvilgiu senaties terminas pradedamas skaičiuoti pasibaigus galutiniam terminui, apie kurį skolininkui pranešama <...> debeto avizoje.“

Jungtinės Karalystės teisė

- 32 Pagal Jungtinės Karalystės teisę Angilija yra Jungtinės Karalystės užjūrio teritorija, kuri sudaro vieną erdvę su kitomis Jungtinės Karalystės užjūrio teritorijomis ir Jungtine Karalyste, tačiau nėra jos dalis.
- 33 Angilija turi Konstituciją, kurioje numatytos šios institucijos: valdytojas, Vykdomoji taryba, Asamblėja, Viešųjų paslaugų komisija ir Teisminių paslaugų komisija.
- 34 Jungtinės Karalystės vyriausybė tarptautiniu lygmeniu yra atsakinga už Jungtinės Karalystės užjūrio teritorijų, pavyzdžiui, Angilijos, išorinius santykius. Be to, pagal konstitucinį principą Jungtinės Karalystės parlamentas turi įgaliojimus priimti teisės aktus šioms teritorijoms.

Faktinės bylos aplinkybės

- 35 1998 m. Angilija ir *Corbis Trading (Anguilla) Ltd* (toliau – *Corbis*), Angilijoje įsteigta bendrovė, pradėjo taikyti perkrovimo sistemą, pagal kurią trečiųjų šalių kilmės aliuminio importas buvo deklaruojamas Angilijos muitinėje, o vėliau aliuminis gabenamas į Sąjungą.

- 36 1998 ir 1999 m. Angilijos valdžios institucijos išdavė eksporto sertifikatus EXP (toliau – sertifikatai EXP) dėl trečiųjų šalių kilmės aliuminio siuntų, kurios perkraunamos Angilijoje, reeksporto į Sąjungą.
- 37 Kilus abejonių dėl Angilijos pradėtos taikyti perkrovimo sistemos atitikties UŠT sprendimo 101 straipsnio 2 daliai, 1998 m. lapkričio mėnesį *Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs* (Jungtinės Karalystės mokesčių ir muitų administratorius) atliko tyrimą, kurį užbaigęs parengė ataskaitą, kurioje konstatavo, kad Europos įmonės, veikiančios Angilijoje kaip aliuminio importuotojos, iš pradžių sumokėdavo muitus Angilijoje ir dėl šio aliuminio importo gaudavo sertifikatus EXP, o vėliau joms būdavo skiriama „transportavimo pagalba“. Remiantis šioje ataskaitoje padarytomis išvadomis, šią „transportavimo pagalbą“ minėtoms įmonėms mokėjo *Corbis*, kuriai Angilijos valdžios institucijos gražindavo sumas, sumokėtas kaip ši pagalba. Manant, kad Angilijos pradėta taikyti perkrovimo sistema iš esmės buvo sukurta siekiant gražinti muitus, minėtoje ataskaitoje buvo padaryta išvada, kad tokios „transportavimo pagalbos“ mokėjimas turi būti laikomas Angilijai sumokėtų muitų daliniu gražinimu, kuriuo pažeidžiama UŠT sprendimo 101 straipsnio 2 dalis.
- 38 Jungtinės Karalystės mokesčių ir muitų administratoriaus atlikto tyrimo rezultatai buvo perduoti Komisijos kovos su sukčiavimu koordinavimo skyriui (UCLAF).
- 39 1999 m. vasario 18 d. UCLAF paskelbė pranešimą pagal 1997 m. kovo 13 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 515/97 dėl valstybių narių administracinių institucijų tarpusavio pagalbos ir dėl pastarųjų bei Komisijos bendradarbiavimo, siekiant užtikrinti teisingą muitinės ir žemės ūkio teisės aktų taikymą (OL L 82, 1997, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 2 sk., 8 t., p. 217, toliau – pranešimas dėl tarpusavio pagalbos), 45 straipsnį. Šiame pranešime UCLAF pateikė Jungtinės Karalystės mokesčių ir muitų administratoriaus gautą informaciją apie Angilijos pradėtą taikyti perkrovimo sistemą; ši informacija apibendrinta šio sprendimo 37 punkte. Manydamas, kad tokiomis sąlygomis išduoti sertifikatai EXP yra nesuderinami su UŠT sprendimo 101 straipsnio 2 dalimi, UCLAF rekomendavo valstybių narių valdžios institucijoms atmesti visus Angilijos valdžios institucijų išduotus sertifikatus ir imtis apsaugos priemonių, reikalaujant iš importuotojų garantijos arba užstato už muitus, mokėtinus importuojant į Sąjungą.
- 40 2003 m. gegužės 28 d. Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF) pateikė bendrą misijos ataskaitą (toliau – 2003 m. OLAF ataskaita) dėl Angilijos valdžios institucijų 1998 ir 1999 m. išduotų sertifikatų EXP. Šios ataskaitos 4.2 punkte OLAF pažymėjo, kad Angilijoje taikomos muitinės procedūros per visą šį laikotarpį nepasikeitė ir kad įmonės, kurios veikė kaip aliuminio siuntų importuotojos į Angiliją, Angilijos valdžios institucijų išduotuose sertifikatuose EXP buvo nurodytos kaip šių prekių eksportuotojos. Remiantis šios ataskaitos 4.2 punkte pateiktais konstatavimais, Sąjungos importuotojams mokama „transportavimo pagalba“ minėtu laikotarpiu taip pat nepasikeitė, nors *Corbis* ir pakeitė Angilijos valdžios institucijoms teikiamų sąskaitų faktūrų, kuriose atskirai nebebuvo minima bendrovės *Corbis* mokama „transportavimo pagalba“, turinį. 2003 m. OLAF ataskaitos 4.3 punkte buvo pridurta, kad ekonominis skatinimas, skiriamas kaip tokia pagalba, paprastai sudaro 25 JAV dolerius (USD) už aliuminio toną, importuotą į Sąjungą per Angiliją, ir tam tikrais atvejais gali viršyti šią sumą. Be to, tame pačiame 4.3 punkte buvo nurodyti į Sąjungą importuojančių bendrovių, gavusių šią „transportavimo pagalbą“, pavadinimai ir bendra šių mokėjimų suma.
- 41 2004 m. gruodžio 28 d. Sprendime REC 03/2004 (C/2004/5358) (toliau – Sprendimas REC 03/2004) Komisija dėl konkretaus atvejo, kai viena Italijos įmonė, naudodama Angilijos valdžios institucijų išduotą sertifikatą EXP, 1999 m. balandžio 1 d. į Italiją importavo trečiųjų šalių kilmės 41 žaliavinio nelydyto aliuminio luitą, nusprendė, kad nereikia įtraukti importo muitų į apskaitą išleidus prekes. Tame sprendime Komisija pažymėjo, kad Sąjungai ir tam tikroms valstybėms narėms atliekant tyrimą dėl Angilijoje nuo 1998 m. pradėtos taikyti perkrovimo sistemos, buvo nustatyta, jog ūkio subjektai, kurie Angilijoje išleidžia aliuminį į laisvą apyvartą, gali gauti „transportavimo pagalbą“, sudarančią

25 USD už šio metalo toną, t. y. pagalbą, kuri mokama remiantis individualiu Angilijos valdžios institucijų priimtu sprendimu. Dėl teikiant tokią pagalbą išduotų sertifikatų EXP atitikties UŠT sprendimo 101 straipsnio 2 daliai Komisija minėto sprendimo 9 punkte pažymėjo:

„Išnagrinėjusios tai, kaip UŠT sprendimo 101 straipsnio 2 dalies nuostatos buvo taikomos Angilijoje, Komisijos tarnybos padarė išvadą, kad yra ryšys tarp muitų ir paskesnių transportavimo pagalbos mokėjimų, kad šioje teritorijoje taikoma priemonė (muitų rinkimas ir vėlesnis transporto pagalbos mokėjimas) neatitinka minėto 101 straipsnio 2 dalies nuostatų ir kad transporto pagalbos mokėjimas faktiškai turi būti aiškinamas kaip dalinis muitų grąžinimas. Todėl negalėjo būti leista importuoti prekes į Bendriją be muitų.“

42 Be to, Sprendime REC 03/2004 Komisija nusprendė, kad Angilijos valdžios institucijos išdavė sertifikatus EXP, nors žinojo arba pagrįstai turėjo žinoti apie tai, kad jų taikoma priemonė neatitinka šių nuostatų. Šiuo klausimu to sprendimo 21 ir 22 punktuose buvo pažymėta:

„(21) Reikia konstatuoti, kad nagrinėjamu atveju tam tikros aplinkybės gali rodyti, jog kompetentingos Angilijos valdžios institucijos žinojo arba bent turėjo pagrįstai žinoti, kad prekės, dėl kurių jos išduoda sertifikatus EXP, neatitiko sąlygų, reikalingų, kad būtų taikomas lengvatinis importo į Bendriją muitų tarifų režimas.

(22) Be to, reikia pažymėti, kad aliuminio eksportas iš Angilijos į Europos Sąjungą 1998 ir 1999 m. žymiai išaugo, o Angilijos valdžios institucijos negalėjo nežinoti, kad šis augimas susijęs su minėtos transportavimo pagalbos teikimu, net jeigu šią pagalbą moka kita vietos valdžios institucija nei ta, kuri atsakinga už muitų rinkimą išleidžiant prekes į laisvą apyvartą Angilijoje ir sertifikatų EXP išdavimą.“

43 Vis dėlto Komisija to sprendimo 24–28 punktuose konstatavo, kad sąžiningas ūkio subjektas, kaip tai suprantama pagal Muitinės kodekso 220 straipsnio 2 dalies b punktą (o taip buvo importuojančios Italijos įmonės atveju), negalėjo nustatyti Angilijos valdžios institucijų padarytos klaidos.

44 Minėto sprendimo 31 punkte Komisija pagal Reglamento Nr. 2913/92 įgyvendinimo reglamento 875 straipsnį paaiškino sąlygas, kuriomis valstybės narės pagal Muitinės kodekso 220 straipsnio 2 dalies b punktą gali neįtraukti importo muitų į apskaitą išleidus prekes tais atvejais, kai yra panašios faktinės ir teisinės aplinkybės:

„Pagal faktines ir teisines aplinkybes panašūs į nagrinėjamą atvejį yra laikantis teisės aktuose nustatytų terminų pateikti prašymai neįtraukti į apskaitą išleidus prekes, susiję su importo iš Angilijos į Bendriją operacijomis, kai aplinkybės, kuriomis buvo atliktos importo operacijos, pagal faktines ir teisines aplinkybes yra panašios į tas, kurios lėmė nagrinėjamą atvejį. Suinteresuotieji asmenys niekaip neturi būti įtraukti į prekių gabenimo iš eksporto šalies sandorius iki patekimo į Bendrijos muitų teritoriją per Angiliją. Jie turi būti įsigiję prekes pagal DDP (*delivered duty paid*) sutartį. Jie turi dalyvauti tik kaip prekių importuotojai į Bendriją arba kaip tokio importuotojo atstovai. Galiausiai jie neturi būti laikomi susijusiais su tiekėju, eksportuotoju Angilijoje, asmenimis, dalyvavusiais gabenant prekes nuo eksporto šalies iki Bendrijos, arba su Angilijos vyriausybe. <...> Galiausiai suinteresuotieji asmenys neturi būti nei sukčiavę, nei elgęsi akivaizdžiai aplaidžiai.“

45 2006 m. gegužės 24 d. Sprendime REM 03/2004 [(2006) 2030] (toliau – Sprendimas REM 03/2004) Komisija išdėstė savo poziciją dėl Sen Pjere ir Mikelone įdiegtos perkrovimo sistemos, susijusios su trečiųjų šalių kilmės aliuminio importu į Sąjungą per šią UŠT, t. y. sistemos, kuri taip pat apėmė muitų rinkimą ir vėliau 25 USD už šio metalo toną dydžio „transportavimo pagalbos“ mokėjimą ūkio subjektams, kurie išleidžia aliuminį į laisvą apyvartą minėtoje UŠT. Be to, Komisija nusprendė, kad tokia sistema neatitinka UŠT sprendimo 101 straipsnio 2 dalies ir kad šios UŠT valdžios institucijos žinojo arba turėjo pagrįstai žinoti, kad sertifikatų EXP išdavimo sąlygos neįvykdytos. Šiomis aplinkybėmis ji padarė išvadą, kad pagal Muitinės kodekso 239 straipsnį reikia atsisakyti išieškoti

importo muitus. Be to, Komisija patvirtino savo pateiktą Angilijoje taikomos perkrovimo sistemos vertinimą ir, remdamasi Reglamento Nr. 2913/92 įgyvendinimo reglamento 908 straipsniu, nurodė, kad valstybės narės gali grąžinti arba atsisakyti išieškoti importo muitus, „susijusius su importo [į Sąjungą] iš Sen Pjero ir Mikelono, Angilijos ir Nyderlandų Antilų operacijomis, kai aplinkybės, kuriomis buvo atliktos importo operacijos, faktų ir teisės požiūriu yra panašios į tas, kurios lėmė nagrinėjamą atvejį“.

- 46 Laikotarpiu nuo 1999 m. kovo mėn. iki 2000 m. birželio mėn., pateikus 1999 m. Angilijos valdžios institucijų išduotus sertifikatus EXP, į Italiją buvo importuota trečiųjų šalių kilmės aliuminio. 1999 m. šios valdžios institucijos išdavė dvylika sertifikatų EXP.
- 47 2006 ir 2007 m. Italijos valdžios institucijos informavo Komisiją apie tai, kad priėmė kelis sprendimus, kuriais buvo atsisakyta išieškoti importo muitus, kiek tai susiję su Angilijos kilmės aliuminio importu, remiantis sprendimais REC 03/2004 ir REM 03/2004. Komisijos prašymu Italijos valdžios institucijos 2010 m. jai pateikė papildomos informacijos.
- 48 2010 m. liepos 8 d. raštu Komisija, remdamasi EB sutarties 5 straipsniu (tapusiu EB 10 straipsniu, vėliau – ESS 4 straipsnio 3 dalimi), paprašė Jungtinės Karalystės kompensuoti Sąjungos nuosavų išteklių praradimą, kuris, jos nuomone, įvyko dėl to, kad Angilijos valdžios institucijos išdavė sertifikatus EXP, kurie yra nesuderinami su UŠT sprendimo 101 straipsnio 2 dalimi, ir dėl to Italijos valdžios institucijos negali rinkti muitų už šį importą. Šiame rašte Komisija nurodė, kad už bet kokią vėlavimą, susijusį su šio praradimo kompensavimu, skaičiuojamos palūkanos.
- 49 Po šio rašto Komisija ir Jungtinė Karalystė dar susirašinėjo tarpusavyje.

Ikiteisminė procedūra

- 50 2013 m. rugsėjo 27 d. Komisija išsiuntė Jungtinei Karalystei oficialų pranešimą; jame paprašė kompensuoti nuosavų išteklių praradimą, atitinkantį muitus, dėl kurių Italijos valdžios institucijos priėmė sprendimus atsisakyti juos išieškoti, remdamosi sprendimais REC 03/2004 ir REM 03/2004.
- 51 2013 m. lapkričio 21 d. raštu Jungtinė Karalystė atsakė į šį oficialų įspėjimą, paneigė bet kokią atsakomybę už Angilijos veiksmus ir laikėsi nuomonės, kad nėra jokio Sąjungos teisės pažeidimo.
- 52 2014 m. spalio 17 d. Komisija išsiuntė Jungtinei Karalystei pagrįstą nuomonę; į ją ši valstybė narė atsakė toliau laikydamasi savo pozicijos.
- 53 Kadangi Jungtinė Karalystė nesiėmė veiksmų kompensuoti praradimą, Komisija nusprendė pareikšti šį ieškinį.

Dėl ieškinių

Šalių argumentai

- 54 Komisija tvirtina, kad Jungtinė Karalystė pagal EB sutarties 5 straipsnyje (tapusiame EB 10 straipsniu, vėliau – ESS 4 straipsnio 3 dalimi) įtvirtintą lojalaus bendradarbiavimo principą privalo kompensuoti tradicinių nuosavų išteklių praradimą dėl to, kad, jos nuomone, Angilijos valdžios institucijos, pažeisdamos UŠT sprendimo nuostatas, 1999 m. išdavė dvylika sertifikatų EXP ir taip sutrukdė Italijos valdžios institucijoms išieškoti muitus, susijusius su aptariamu importu. Šiuo klausimu ji nurodo, kad savo ieškiniu siekia, jog būtų konstatuota, kad Jungtinė Karalystė neįvykdė šio įsipareigojimo kompensuoti, nepriklausomai nuo šio praradimo sumos, kurios ji Teisingumo Teismo neprašo nustatyti.

- 55 Pirma, Komisija mano, kad Jungtinė Karalystė, kaip valstybė narė, atsižvelgiant į jos ypatingus santykius su savo UŠT, kuri, Komisijos nuomone, nėra nepriklausoma valstybė ir yra sudėtinė šios Karalystės dalis, privalo priimti atsakomybę už UŠT sprendimo neatitinkančius Angilijos valdžios institucijų priimtus aktus ir aplaidumą.
- 56 Komisija priduria, kad Jungtinė Karalystė negali remtis Angilijos administracine autonomija, siekdama pateisinti savo išipareigojimų, kylančių iš lojalaus bendradarbiavimo principo, nesilaikymą. Be to, Jungtinė Karalystė išsaugo įgaliojimus, kurie reikalingi siekiant išvengti to, kad šios UŠT veiksmai ar neveikimas lemtų Sąjungos biudžeto nuosavų išteklių praradimą. Konkrečiai kalbant, Jungtinės Karalystės parlamentas turi neribotą kompetenciją priimti teisės aktus dėl Jungtinės Karalystės UŠT.
- 57 Antra, Komisija primena, kad pagal lojalaus bendradarbiavimo principą valstybės narės įpareigojamos imtis visų priemonių, tinkamų užtikrinti Sąjungos teisės galiojimą ir veiksmingumą. Nagrinėjamu atveju tai, kad Angilijos valdžios institucijos neteisėtai išdavė sertifikatus EXP, sutrukdė išieškoti muitus ir pervesti juos į Sąjungos biudžetą kaip nuosavus išteklius. Taigi, atsisakydama kompensuoti šį nuosavų išteklių praradimą, Jungtinė Karalystė apsunkino tinkamą Sąjungos nuosavų išteklių sistemos veikimą, nes minėtą praradimą turėtų kompensuoti visos valstybės narės, padidindamos nuosavus išteklius pagal bendrąjį nacionalinį produktą. Todėl Sąjungos biudžeto apsauga reikalauja, kad Jungtinė Karalystė galėtų būti laikoma atsakinga už tai, kad Angilijos valdžios institucijos pažeidė UŠT sprendimą, ir kompensuotų dėl to atsiradusį išteklių praradimą.
- 58 Trečia, Komisija teigia, jog dėl to, kad nekompensuoja aptariamų nuosavų išteklių praradimo, Jungtinė Karalystė privalo mokėti palūkanas nuo šį praradimą atitinkančios sumos. Komisijos teigimu, pareiga mokėti tokias palūkanas grindžiama ne Sąjungos teisės aktais nuosavų išteklių srityje, bet yra lojalus bendradarbiavimo pareigos dalis, atsižvelgiant į neatsiejamą ryšį tarp pareigos nustatyti Sąjungos nuosavus išteklius, pareigos įtraukti juos į Komisijos sąskaitą per nustatytus terminus ir galiausiai pareigos sumokėti palūkanas.
- 59 Dėl Jungtinei Karalystei inkriminuojamo išipareigojimų neįvykdymo faktinių aplinkybių Komisija, remdamasi 2003 m. OLAF ataskaita, tvirtina, kad 1999 m. Angilijos valdžios institucijos išdavė dvylika sertifikatų EXP ir suteikė Sąjungos importuotojams „transportavimo pagalbą“. Kadangi, remiantis sprendimais REC 03/2004 ir REM 03/2004, tokios pagalbos suteikimas turi būti laikomas Angilijos atliktu daliniu muitų grąžinimu, šie sertifikatai buvo išduoti pažeidžiant UŠT sprendimo 101 straipsnio 2 dalį. Atsižvelgiant į šiuose sertifikatuose pateiktą informaciją ir Italijos valdžios institucijų perduotas importo deklaracijas, šie sertifikatai buvo panaudoti aliuminio importo be muitų tikslais ir todėl lėmė Sąjungos nuosavų išteklių praradimą, t. y. praradimą, kurio Jungtinė Karalystė nekompensavo.
- 60 Jungtinė Karalystė, palaikoma Nyderlandų Karalystės, ginčija išipareigojimų neįvykdymą, kuriuo yra kaltinama. Pirma, ji tvirtina, kad nei Muitinės kodeksas, nei Sąjungos teisės aktai, susiję su nuosavais ištekliais, ir netgi UŠT sprendimas neleidžia laikyti Angilijos atsakinga Sąjungos atžvilgiu už jos pačios institucijų padarytas klaidas taikant tą sprendimą ir dėl to atsiradusį nuosavų išteklių praradimą. Todėl Jungtinė Karalystė taip pat negali būti laikoma atsakinga už tokias klaidas vien dėl to, kad ji yra valstybė narė, su kuria Angilija yra susijusi.
- 61 Remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija, suformuluota 1979 m. spalio 4 d. Nuomonėje 1/78 (Tarptautinis susitarimas dėl natūralaus kaučiuko) (EU:C:1979:224, 62 punktas), reikia atskirti valstybių narių atsakomybę, susijusią su UŠT tarptautiniais santykiais, ir šioms valstybėms pagal Sąjungos teisę tenkančias pareigas. Šiuo klausimu Jungtinė Karalystė pažymi, kad pagal EB sutarties 227 straipsnio 3 dalį (tapusią EB 299 straipsnio 3 dalimi, vėliau – SESV 355 straipsnio 2 dalimi) Angilija laikoma atskiru nuo šios valstybės narės subjektu, kuriam bendrosios Sutarčių nuostatos netaikomos, jeigu nėra aiškios nuorodos. Komisijos teiginys EB sutarties 5 straipsnyje (tapusiam EB 10 straipsniu, vėliau – ESS 4 straipsnio 3 dalimi) įtvirtintas pareigas išplečia taip, lyg jos apimtų UŠT

veiksmus ir neveikimą, nors Sąjungos teisėje, visų pirma UŠT sprendime, to aiškiai nenumatyta. Nesant aiškios nuostatos šiuo klausimu, Jungtinė Karalystė negali būti įpareigota užkirsti kelią bet kokiam Angilijos vykdomam to sprendimo pažeidimui ir atsakyti už tai Sąjungai.

- 62 Jungtinė Karalystė mano, kad, atsižvelgiant į Angilijos pagal nacionalinę konstitucinę teisę turimą autonomiją, teiginys, kad ji yra atsakinga už šios UŠT valdžios institucijų veiksmus, prieštarauja ESS 4 straipsnio 2 daliai ir tarptautinės paprotinės teisės principui, atspindėtam Jungtinių Tautų Chartijos 73 straipsnyje. Iš tiesų pagal nacionalinę konstitucinę teisę Angilija yra ne Jungtinės Karalystės dalis, o sudaro atskirą konstitucinį vienetą, turintį didelę autonomiją, be kita ko, muitų ir mokesčių srityje. Kadangi Angilija veikia pagal savo pačios rašytinę konstituciją, Jungtinės Karalystės parlamento turimi įgaliojimai priimti teisės aktus dėl Angilijos neleidžia jam kištis į šios teritorijos valdžios institucijų kasdienę veiklą.
- 63 Antra, Jungtinė Karalystė tvirtina, kad teiginys, jog ji yra atsakinga už Angilijos valdžios institucijų veiksmus ir todėl privalo kompensuoti nuosavų išteklių praradimą dėl šių institucijų padaryto UŠT sprendimo pažeidimo, negali būti grindžiamas EB sutarties 5 straipsniu (tapusiu EB 10 straipsniu, vėliau – ESS 4 straipsnio 3 dalimi). Iš tiesų niekur šiame straipsnyje tokia atsakomybė nenumatyta. Taigi šis teiginys prieštarauja teisinio saugumo principui, kuris ypač griežtai taikomas tuomet, kai kalbama apie teisės aktus, dėl kurių gali atsirasti finansinių išlaidų.
- 64 Be to, kadangi UŠT sprendimas suteikia UŠT valdžios institucijoms svarbų vaidmenį asociacijos klausimais, Angilijos valdžios institucijos ginčijo Komisijos pateiktą minėto sprendimo aiškinimą ir paprašė sudaryti darbo grupę, kuriai būtų pavesta spręsti bet kurias problemas, kylančias UŠT ir Sąjungos santykiuose, kaip numatyta UŠT sprendimo 235 straipsnyje, taip pat taikyti partnerystės procedūrą, numatytą to sprendimo III priedo 7 straipsnio 7 dalyje. Jungtinės Karalystės teigimu, Komisija turėjo taikyti šias UŠT sprendime numatytas priemones, siekdama ištaisyti galimas Angilijos valdžios institucijų padarytas klaidas.
- 65 Jungtinė Karalystė priduria, kad ji taip pat neprivalo mokėti palūkanų, nes šiuo klausimu nėra teisinio pagrindo. Šioje byloje Reglamento Nr. 1552/89 11 straipsnis netaikytinas.
- 66 Galiausiai, kalbant apie išipareigojimų neįvykdymo, kuriuo kaltinama Jungtinė Karalystė, faktines aplinkybes, pažymėtina, kad ši valstybė narė ginčija 1999 m. išduotų sertifikatų EXP neteisėtumą, motyvuodama tuo, kad Komisija neįrodė, jog dėl šių sertifikatų buvo suteikta „transportavimo pagalba“. Šiuo klausimu ji nurodo, kad nuo 1998 m. lapkričio mėn. bendrovės *Corbis* Angilijos valdžios institucijoms pateiktose sąskaitose faktūrose nebebuvo minima kokia nors „transportavimo pagalba“, tačiau buvo nurodytos šios bendrovės „suteiktos paslaugos“. Be to, 1999 m. sausio 22 d. Angilijos asamblėja priėmė rezoliuciją, pagal kurią visoms prekėms, kurios per Angiliją gabenamos į Sąjungą, turi būti taikomas muitas, atitinkantis šiai prekei taikomą Sąjungos muitą. Bet kuriuo atveju Jungtinė Karalystė mano, kad tokia „transportavimo pagalba“ negali būti laikoma su UŠT sprendimo 101 straipsnio 2 dalimi nesuderinamu daliniu muitų grąžinimu.
- 67 Jungtinės Karalystės teigimu, Komisija taip pat neįrodė, kad dėl galimo neteisėto minėtų sertifikatų EXP išdavimo buvo prarasta tam tikra nuosavų išteklių suma. Be to, kad ginčija tai, jog šie sertifikatai iš tiesų buvo pateikti Italijos valdžios institucijoms, Jungtinė Karalystė abejoja, ar egzistuoja priežastinis ryšys tarp galimo neteisėto šių sertifikatų išdavimo ir nurodyto nuosavų išteklių praradimo. Jos nuomone, jei Italijos valdžios institucijos būtų priėmusios pranešime dėl tarpusavio pagalbos rekomenduotas apsaugos priemones, atitinkami ūkio subjektai galbūt būtų atsisakę aptariamų prekių importo į Sąjungą. Be to, jeigu Sprendimo REC 03/2004 31 punkte nurodyti su šių ūkio subjektų veiksmis susiję reikalavimai nebūtų buvę įvykdyti, Italijos valdžios institucijos būtų turėjusios išieškoti muitas, todėl Jungtinė Karalystė negali būti laikoma atsakinga šiuo atžvilgiu.

68 Be to, Jungtinės Karalystės teigimu, 2014 m. lapkričio 13 d. Sprendime *Nencini / Parlamentas* (C-447/13 P, EU:C:2014:2372, 47 ir 48 punktai) suformuota jurisprudencija nagrinėjamu atveju prieštarauja konstatavimui, kad ji pažeidė tariamą pareigą kompensuoti prarastų nuosavų išteklių sumą (prireikus pridėjus palūkanas), kurią lėmė tai, kad Angilijos valdžios institucijos sertifikatus EXP išdavė neteisėtai. Komisija pareiškė šį ieškinį praėjus septyniolikai metų po to, kai buvo atliktas aptariamas importas, ir daugiau kaip dvylikai metų po to, kai buvo paskelbtas Sprendimas REC 03/2004, taigi, pasibaigus protingam terminui, kurio, remiantis šia jurisprudencija, Komisija turėjo laikytis.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 69 Pirmiausia pabrėžtina, kad nors tuo metu, kai Angilijos valdžios institucijos atliko veiksmus, dėl kurių pareikštas šis ieškinys dėl išpareigojimų neįvykdymo, lojalaus bendradarbiavimo principas buvo įtvirtintas EB sutarties 5 straipsnyje, o vėliau – EB 10 straipsnyje, šios nuostatos tuomet, kai Komisija pareikalavo, kad Jungtinė Karalystė kompensuotų nuosavų išteklių praradimą, kurį, jos nuomone, lėmė šie veiksmai, buvo pakeistos ESS 4 straipsnio 3 dalimi. Darytina išvada, kad ieškinys turi būti nagrinėjamas atsižvelgiant į lojalaus bendradarbiavimo principą, įtvirtintą pastarojoje nuostatoje.
- 70 Pagal ESS 4 straipsnio 3 dalies antrą pastraipą Jungtinė Karalystė, kaip Sąjungos valstybė narė, privalo imtis bet kurių reikiamų bendrų ar specialių priemonių, kad užtikrintų pagal Sutartis ar Sąjungos institucijų aktus atsirandančių pareigų vykdymą.
- 71 Nors šiuo klausimu visos šios valstybės narės institucijos turi užtikrinti, kad būtų laikomasi Sąjungos teisės normų, kiek tai susiję su jų kompetencija, pagal SESV 258 straipsnį minėta valstybė narė yra vienintelė atsakinga Sąjungai už išpareigojimų, kylančių iš šios teisės, laikymąsi (šiuo klausimu žr. 2012 m. spalio 4 d. Sprendimo *Byankov*, C-249/11, EU:C:2012:608, 64 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją ir 2014 m. gegužės 13 d. Sprendimo *Komisija / Ispanija*, C-184/11, EU:C:2014:316, 43 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 72 Kaip savo dublike nurodė Komisija, šis ieškinys dėl išpareigojimų neįvykdymo grindžiamas ne Jungtinės Karalystės valdžios institucijų padarytomis klaidomis, bet šios valstybės narės atsakomybe už nuosavų išteklių praradimą dėl to, kad buvo pažeistos UŠT sprendimo nuostatos, reglamentuojančios Angilijos valdžios institucijų vykdomą sertifikatų EXP išdavimą.
- 73 Kaip matyti iš EB sutarties 227 straipsnio 3 dalies, siejamos su jos IV priedu (tapusios EB 299 straipsnio 3 dalimi ir EB sutarties II priedu, vėliau – SESV 355 straipsnio 2 dalimi ir II priedu), Angilija buvo tarp tame priede išvardytų UŠT, todėl jai taikomas specialus asociacijos režimas, apibrėžtas EB sutarties ketvirtojoje dalyje, kurioje buvo 131–137 straipsniai (tapę EB 182–188 straipsniais, vėliau – SESV 198–204 straipsniais), t. y. režimas, kurio tvarka ir procedūros buvo nustatytos UŠT sprendime, remiantis minėtos sutarties 136 straipsniu (tapusiu EB 187 straipsniu, vėliau – SESV 203 straipsniu).
- 74 Šiomis aplinkybėmis svarbu pabrėžti, kad nors Teisingumo Teismas yra nusprendęs, jog EB sutarties bendrosios nuostatos, t. y. tos, kurių nėra šios sutarties ketvirtojoje dalyje, netaikomos UŠT, jeigu nėra aiškios nuorodos (2014 m. birželio 5 d. Sprendimo *X ir TBG*, C-24/12 ir C-27/12, EU:C:2014:1385, 45 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija), Jungtinei Karalystei inkriminuojamas išpareigojimų neįvykdymas nesusijęs su šioje jurisprudencijoje numatytu atveju. Komisija netvirtina, kad lojalaus bendradarbiavimo principas taikomas Angilijai, bet teigia, kad pagal šį principą Jungtinė Karalystė turi atsakyti už tai, kad Angilijos valdžios institucijos sertifikatus EXP išdavė neteisėtai. Kaip priminta šio sprendimo 70 punkte, šis principas taikomas Jungtinei Karalystei kaip Sąjungos valstybei narei.
- 75 Atsižvelgiant į šiuos svarstymus, reikia išnagrinėti, pirma, ar Jungtinė Karalystė, atsižvelgiant į jai kaip valstybei narei pagal ESS 4 straipsnio 3 dalį tenkančius išpareigojimus, Sąjungai yra atsakinga už tai, kad Angilijos valdžios institucijos išdavė sertifikatus EXP galimai pažeisdamos UŠT sprendimą, antra,

ar pagal šią nuostatą ji privalo kompensuoti dėl to susidariusio galimo Sąjungos nuosavų išteklių praradimo sumą (jei reikia, pridėjus palūkanas) ir, trečia, jeigu atsakymas būtų teigiamas, ar įsipareigojimų neįvykdymas, kuriuo kaltinama Jungtinė Karalystė, yra pagrįstas.

Dėl Jungtinės Karalystės atsakomybės už tai, kad Angilijos valdžios institucijos sertifikatus EXP išdavė galimai neteisėtai

- 76 Komisija tvirtina, kad būtent dėl Angiliją ir Jungtinę Karalystę siejančių ypatingų santykių ši valstybė narė Sąjungai turi atsakyti už Angilijos valdžios institucijų veiksmus ir neveikimą, kai jos, pažeisdamos UŠT sprendimą, išdavė sertifikatus EXP.
- 77 Jungtinė Karalystė yra tarp valstybių narių, kurios, remiantis EB sutarties 131 straipsnio pirma pastraipa (tapusia EB 182 straipsnio pirma pastraipa, vėliau – SESV 198 straipsnio pirma pastraipa), palaiko „ypatingus santykius“ su UŠT. Pagal šią nuostatą specialaus asociacijos režimo, apibrėžto EB sutarties ketvirtojoje dalyje, taikymas šioms šalims ir teritorijoms šio išdavimo metu buvo grindžiamas šiais ypatingais santykiais.
- 78 Tokie ypatingi santykiai pasižymi tuo, kad UŠT nėra nepriklausomos valstybės, bet yra valstybės ir teritorijos, kurios priklauso nuo tokios valstybės, kuri, be kita ko, užtikrina jų atstovavimą tarptautiniu lygiu (šiuo klausimu žr. 1979 m. spalio 4 d. Nuomonės 1/78 (*Tarptautinis susitarimas dėl natūralaus kaučiuko*), EU:C:1979:224, 62 punktą ir 1994 m. lapkričio 15 d. Nuomonės-1/94 (*Susitarimai, pridėti prie PPO sutarties*), EU:C:1994:384, 17 punktą).
- 79 Pagal EB sutarties 131 straipsnį (tapusį EB 182 straipsniu, vėliau – SESV 198 straipsniu) šios Sutarties ketvirtojoje dalyje apibrėžtas specialus asociacijos režimas, kuriuo siekiama skatinti UŠT ekonominę, socialinę ir kultūrinę plėtrą, taikomas tik šalims ir teritorijoms, palaikančioms ypatingus santykius su atitinkama valstybe nare, kuri yra pareikalavusi, kad joms būtų taikomas specialus asociacijos režimas. Kalbant konkrečiai apie Angiliją, kuri priklauso Jungtinei Karalystei, pažymėtina, kad ši teritorija buvo įtraukta į EEB sutarties IV priede (tapusiam EB sutarties II priedu, vėliau – SESV II priedu) esančių UŠT sąrašą pagal Akto dėl Danijos Karalystės, Airijos ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės stojimo sąlygų ir Sutarčių pritaikomųjų pataisų (OL L 73, 1972, p. 14) 24 straipsnio 2 dalį.
- 80 Todėl žodžiai, vartojami, be kita ko, UŠT sprendimo 1 konstatuojamojoje dalyje, 234 straipsnyje ir 235 straipsnio 2 dalyje siekiant apibūdinti valstybę narę, „kuriai priklauso“ UŠT, yra tarp jų egzistuojančių ypatingų santykių, kaip nurodyta EB sutarties 131 straipsnio pirmoje pastraipoje (tapusioje EB 182 straipsnio pirma pastraipa, vėliau – SESV 198 straipsnio pirma pastraipa), išraiška. Tokį aiškinimą patvirtina UŠT sprendimo 1 straipsnis, siejamas su to sprendimo I priedo 5 punktu, iš kurio matyti, kad Angilija yra „[Jungtinei Karalystei] priklaus[anti]“ UŠT.
- 81 Be to, pagal minėtą specialų asociacijos režimą Angilijos kilmės prekės, remiantis EB sutarties 133 straipsnio 1 dalimi (tapusia EB 184 straipsnio 1 dalimi, vėliau – SESV 200 straipsnio 1 dalimi), naudojosi privilegijuota prieiga prie vidaus rinkos atleidžiant nuo muitų, t. y. prieiga, kurią UŠT sprendimu, kaip buvo nurodyta jo trečioje konstatuojamojoje dalyje, ketinta išplėsti taip, kad būtų apimtos tam tikros ne šios UŠT kilmės prekės. Pagal to sprendimo 101 straipsnio 2 dalį, siejamą su jo 108 straipsnio 1 dalies antra įtrauka ir III priedu, ne UŠT kilmės prekes, esančias laisvoje apyvartoje UŠT ir kaip tokias reeksportuojamas į Sąjungą, leidžiama įvežti be muitų ir lygiaverčio poveikio mokesčių, jei už jas toje UŠT yra sumokėti muitai ar lygiaverčio poveikio mokesčiai, kurių suma yra lygi muitams, taikomiems į Sąjungą importuojant tokias pačias trečiųjų šalių, kurioms taikomas palankiausias režimo statusas, kilmės prekes, arba yra už juos didesnė, joms netaikytas atleidimas nuo muitų ar lygiaverčio poveikio mokesčių arba jie nebuvo visi ar iš dalies grąžinti, ir prie prekių pridamas eksporto sertifikatas EXP.

- 82 Taigi Angilijos valdžios institucijų vykdytas sertifikatų EXP išdavimas buvo reglamentuojamas Sąjungos teisės. Pagal UŠT sprendimo III priedo 2 straipsnio 1 ir 6 dalis, kurios pagal to sprendimo 237 straipsnį buvo taikomos UŠT, šiuos sertifikatus, įrodančius, kad buvo laikytasi to sprendimo 101 straipsnio 2 dalies nuostatų, turėjo išduoti UŠT valdžios institucijos. Taigi, kai šios institucijos išdavė tokius sertifikatus, jos privalėjo laikytis šio 101 straipsnio 2 dalyje nustatytų reikalavimų.
- 83 Be to, UŠT sprendime numatytos ginčų ar problemų, galinčių kilti šiomis aplinkybėmis, procedūros rodė didelę svarbą, kurią EB sutarties ketvirtoje dalyje apibrėžtam asociacijos režimui turėjo ypatingi santykiai, kaip jie suprantami pagal EB sutarties 131 straipsnio pirmą pastraipą (tapusią EB 182 straipsnio pirma pastraipa, vėliau – SESV 198 straipsnio pirma pastraipa), tarp atitinkamos UŠT ir valstybės narės, kuriai ji priklausė.
- 84 Ypač reikia atsižvelgti į UŠT sprendimo III priedo 7 straipsnio 7 dalį, pagal kurią ginčai dėl sertifikatų EXP teisėtumo, kurių tarpusavyje negalėjo išspręsti importuojančios valstybės muitinės įstaigos ir eksportuojančios UŠT muitinės įstaigos, turėjo būti sprendžiami Muitinių teisės aktų komiteto lygmeniu per procedūrą, kurioje dalyvauja, be kita ko, valstybės narės, kuriai priklausė eksportuojanti UŠT, atstovas, bet ne šios UŠT kompetentingos vietos valdžios institucijos.
- 85 Be to, kalbant apie galimą problemų, galinčių kilti dėl neteisėto sertifikatų EXP išdavimo įgyvendinant partnerystę, numatytą UŠT sprendimo 234 ir 235 straipsniuose, sprendimą, reikia konstatuoti, kad ši partnerystė negalėjo būti grindžiama dvišaliu atitinkamos UŠT ir Komisijos dialogu – reikėjo trišalių konsultacijų, kuriose, be Komisijos, turėjo dalyvauti valstybė narė, kuriai priklausė UŠT, ir jos kompetentingos vietos valdžios institucijos. Pagal to sprendimo 10 straipsnio pirmą pastraipą siekiant užtikrinti, kad būtų paisoma „atitinkamų valstybių narių centrinių valdžios institucijų įgaliojimų“, valstybės narės, kuriai priklauso UŠT, dalyvavimas trišalėse konsultacijose buvo būtinas.
- 86 Šiomis aplinkybėmis dėl to, kad egzistuoja ypatingi Jungtinės Karalystės ir Angilijos santykiai, kaip jie suprantami pagal EB sutarties 131 straipsnio pirmą pastraipą (tapusią EB 182 straipsnio pirma pastraipa, vėliau – SESV 198 straipsnio pirma pastraipa), gali kilti speciali minėtos valstybės narės atsakomybė Sąjungai, kai šios UŠT valdžios institucijos, pažeisdamos minėtą sprendimą, išduoda sertifikatus EXP.
- 87 Vis dėlto Jungtinė Karalystė nesutinka su tokios atsakomybės buvimu. Pirmia, ji teigia, kad pagal jurisprudenciją, suformuotą 1979 m. spalio 4 d. Nuomonėje 1/78 (*Tarptautinis susitarimas dėl natūralaus kaučiuko*) (EU:C:1979:224, 62 punktas), reikia skirti Angiliją nuo Jungtinės Karalystės kaip valstybės narės. Antra, Jungtinės Karalystės teigimu, UŠT sprendime nustatyta administracinio bendradarbiavimo sistema leidžia tiesiogiai kreiptis į UŠT valdžios institucijas, todėl Komisija negali jos laikyti atsakinga už šių institucijų veiksmus pagal ESS 4 straipsnio 3 dalį. Trečia, tokios atsakomybės pripažinimas keltų grėsmę Angilijos konstitucinei autonomijai ir taip būtų pažeidžiama ESS 4 straipsnio 2 dalis ir Jungtinių Tautų Chartijos 73 straipsnis.
- 88 Dėl pirmojo argumento pažymėtina, kad Teisingumo Teismas ankstesniame punkte minėtos nuomonės 62 punkte iš esmės nusprendė, kad tais atvejais, kai valstybė narė sudaro tarptautinį susitarimą kaip šiai valstybei priklausančios UŠT tarptautinė atstovė, ji veikia ne kaip valstybė narė. Tačiau šis konstatavimas, leidęs Teisingumo Teismui padaryti išvadą, kad toks atstovavimas neturi įtakos „kompetencijos ribų nustatymui Bendrijos viduje“, yra nesvarbus vertinant valstybės narės atsakomybę, kiek tai susiję su šiai valstybei narei priklausančios UŠT valdžios institucijų pažeidžiant UŠT sprendimą atliktu sertifikatų EXP išdavimu, kurį reglamentavo UŠT taikytinos Sąjungos teisės normos.
- 89 Dėl Jungtinės Karalystės antrojo argumento, grindžiamo UŠT sprendime nustatyta administracinio bendradarbiavimo sistema, pažymėtina, kad pagal to sprendimo III priedo 7 straipsnio 6 dalį būtent atitinkamos UŠT institucijos turėjo, be kita ko, atlikti reikiamus tyrimus, kai šio priedo 7 straipsnio 1 dalyje nurodyta tikrinimo procedūra arba bet kokia kita turima informacija rodė, kad nesilaikoma šio priedo nuostatų. Vis dėlto, viena vertus, toje pačioje 6 dalyje buvo numatyta, kad Komisija „gali

dalyvauti“ tyrimuose, kuriais siekiama atskleisti sertifikatų EXP išdavimą reglamentuojančių nuostatų pažeidimus ir užkirsti jiems kelią, bet jokios pareigos šiuo klausimu jai nebuvo nustatyta. Kita vertus, nors minėto priedo 7 straipsnio 7 dalyje buvo nustatyta, kad ginčai dėl tokių tyrimų arba dėl aiškinimo problemų gali būti „perduodami“ nagrinėti taikant ginčų sprendimo procedūrą, iš tos pačios nuostatos teksto matyti, kad ši procedūra buvo skirta tik ginčams tarp importuojančios valstybės ir eksportuojančios UŠT, todėl Komisijai nebuvo taikoma.

- 90 Be to, priešingai, nei teigia Jungtinė Karalystė, su derinimu, kuris vadinamas „partneryste“, susijusios nuostatos neprieštarauja ir tam, kad valstybė narė pagal ESS 4 straipsnio 3 dalį galėtų būti laikoma atsakinga už tai, kad jos UŠT valdžios institucijos neteisėtai išdavė sertifikatus EXP. Pagal UŠT sprendimo 234 straipsnį Sąjungos veikla šiuo Komisijos, valstybės narės, kuriai priklausė UŠT, ir jos kompetentingų vietos valdžios institucijų derinimu turi būti grindžiama tik tiek, „kiek įmanoma“. Be to, pagal to sprendimo 235 straipsnio 2 dalį visų pirma atitinkamų UŠT prašymu „gali būti sudarytos“ asociacijos darbo grupės, kad būtų išspręsta bet kokia tarp UŠT ir Sąjungos kilusi problema. Taigi, nors nagrinėjamu atveju ši partnerystės procedūra nebuvo taikyta, iš šių nuostatų formuluočių matyti, kad pagal jas toks taikymas yra neprivalomas.
- 91 Trečiajam argumentui, grindžiamam Angilijos konstitucine autonomija, taip pat negali būti pritarta, nes Jungtinė Karalystė nepaaiškina, kaip valstybės narės atsakomybė už savo UŠT veiksmus, kuri nesusijusi su šioms teritorijoms UŠT sprendimu patikėtais uždaviniais, galėtų pažeisti jų autonomiją.
- 92 Dar reikia įvertinti, už kokios rūšies klaidas, kurias UŠT padarė išduodama sertifikatus EXP, valstybė narė, kuriai ji priklauso, turi būti laikoma atsakinga.
- 93 Iš ESS 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtinto lojalaus bendradarbiavimo principo matyti, kad valstybės narės turi imtis visų priemonių, galinčių užtikrinti Sąjungos teisės galiojimą ir veiksmingumą (šiuo klausimu žr. 2010 m. spalio 7 d. Sprendimo *Stils Met*, C-382/09, EU:C:2010:596, 44 punktą ir 2017 m. gruodžio 5 d. Sprendimo *Vokietija / Taryba*, C-600/14, EU:C:2017:935, 94 punktą).
- 94 Atsižvelgiant į preferencinį ir išimtinį muitinės režimo, kuris taikytas ne UŠT kilmės prekės, pobūdį ir esant UŠT sprendimo 101 straipsnio 2 dalyje, siejamoje su 108 straipsnio 1 dalies antra įtrauka ir III priedu, numatytoms sąlygoms, ankstesniame punkte nurodyta pareiga nagrinėjamu atveju taikoma ypač griežtai. Todėl valstybei narei, kuriai priklauso UŠT, tenkanti atsakomybė Sąjungos atžvilgiu, remiantis ESS 4 straipsnio 3 dalimi, apima bet kokią šios UŠT valdžios institucijų išduodant sertifikatus EXP padarytą klaidą. Taigi reikia atmesti Jungtinės Karalystės argumentą, kad ji iš esmės negali būti laikoma atsakinga už galimai neteisėtą Angilijos valdžios institucijų atliktą sertifikatų EXP išdavimą, nes jie buvo išduoti anksčiau, nei Sprendime REC 03/2004 buvo išaiškinta UŠT sprendimo 101 straipsnio 2 dalyje nustatytų reikalavimų apimtis.
- 95 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad pagal EB sutarties 131 straipsnio pirmą pastraipą (tapusią EB 182 straipsnio pirma pastraipa, vėliau – SESV 198 straipsnio pirma pastraipa) ir ESS 4 straipsnio 3 dalį Jungtinė Karalystė yra atsakinga Sąjungai už Angilijos valdžios institucijų atliktą sertifikatų EXP išdavimą galimai pažeidžiant UŠT sprendimą (pagal analogiją žr. šios dienos Sprendimo *Komisija / Nyderlandai (Atsakomybė už UŠT veiksmą)*, C-395/17, 97 punktą).

Dėl pareigos pagal ESS 4 straipsnio 3 dalį kompensuoti galimą nuosavų išteklių praradimą

- 96 Iš suformuotos jurisprudencijos matyti, kad pagal lojalaus bendradarbiavimo principą valstybės narės privalo panaikinti neteisėtas Sąjungos teisės pažeidimo pasekmes. Todėl valstybių narių valdžios institucijos, įgyvendindamos savo kompetenciją, turi imtis visų reikiamų priemonių šios teisės pažeidimui pašalinti (šiuo klausimu žr. 2007 m. birželio 21 d. Sprendimo *Jonkman ir kt.*, C-231/06–C-233/06, EU:C:2007:373, 37 ir 38 punktus; 2017 m. liepos 26 d. Sprendimo *Comune di*

Corridonia ir kt., C-196/16 ir C-197/16, EU:C:2017:589, 35 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją ir 2019 m. birželio 27 d. Sprendimo *Belgisch Syndicaat van Chiropraxie ir kt.*, C-597/17, EU:C:2019:544, 54 punktą).

- 97 Kadangi sertifikato EXP išdavimas pažeidžiant UŠT sprendimo 101 straipsnio 2 dalį, esant Muitinės kodekso 220 straipsnio 2 dalies b punkte ir 239 straipsnyje numatytais sąlygomis, užkerta kelią atitinkamos importuojančios valstybės narės valdžios institucijoms rinkti muitus, kuriuos jos būtų turėjusios surinkti nesant tokio sertifikato EXP, iš to išplaukiantis Sąjungos tradicinių nuosavų išteklių praradimas yra neteisėta Sąjungos teisės pažeidimo pasekmė. Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją toks praradimas turi būti kompensuojamas arba kitais nuosavais ištekliais, arba pakoreguojant išlaidas (pagal analogiją žr. 2005 m. lapkričio 15 d. Sprendimo *Komisija / Danija*, C-392/02, EU:C:2005:683, 54 punktą ir 2006 m. spalio 5 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, C-105/02, EU:C:2006:637, 88 punktą).
- 98 Todėl valstybė narė, kuri Sąjungai yra atsakinga už neteisėtą tokio sertifikato išdavimą, pagal lojalaus bendradarbiavimo principą turi imtis visų reikiamų priemonių šiam Sąjungos teisės pažeidimui pašalinti, visų pirma kompensuoti dėl to įvykusį nuosavų išteklių praradimą (pagal analogiją žr. šios dienos Sprendimo *Komisija / Nyderlandai (Atsakomybė už UŠT veiksmą)*, C-395/17, 100 punktą).
- 99 Konkrečiau kalbant apie tai, ar prie tokio nuosavų išteklių praradimo sumos prireikus turi būti pridedamos palūkanos, pakanka pažymėti, kad vien muitų, kurie negalėjo būti surinkti, sumos kompensavimo nepakanka, kad būtų pašalintos neteisėtos sertifikato EXP išdavimo pasekmės.
- 100 Šio aiškinimo negali paneigti Jungtinės Karalystės nurodytas teisinio saugumo principu grindžiamas argumentas, kad tokia pareiga kompensuoti, nesant aiškios nuostatos Sąjungos teisėje šiuo klausimu, negali egzistuoti. Iš tiesų pareiga kompensuoti nuosavų išteklių praradimą dėl neteisėto sertifikatų EXP išdavimo yra tik konkreti iš lojalaus bendradarbiavimo principo išplaukiančios valstybių narių pareigos imtis visų priemonių, būtinų Sąjungos teisės pažeidimui pašalinti ir neteisėtoms jo pasekmėms panaikinti, išraiška. Kaip matyti iš šio sprendimo 96 punkte primintos suformuotos jurisprudencijos, ši pareiga apima visas neteisėtas šios teisės pažeidimo pasekmes, ypač tas, kurios yra finansinės, kaip nagrinėjamos šioje byloje.
- 101 Vis dėlto palūkanos pradedamos skaičiuoti tik nuo tos dienos, kai atitinkamai valstybei narei buvo pateiktas reikalavimas kompensuoti nuosavų išteklių praradimą.
- 102 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad valstybė narė, kuri Sąjungai atsako už jai priklausančios UŠT atliktą neteisėtą sertifikatų EXP išdavimą, pagal lojalaus bendradarbiavimo principą privalo kompensuoti galimą nuosavų išteklių praradimą, jeigu reikia, pridėjus palūkanas.

Dėl išpareigojimų neįvykdymo, kuriuo kaltinama

- 103 Komisija tvirtina, kad 1999 m. Angilijos valdžios institucijos, pažeisdamos UŠT sprendimo 101 straipsnio 2 dalį, išdavė 12 sertifikatų EXP, kad dėl tokio neteisėto išdavimo Sąjunga prarado nuosavų išteklių ir kad Jungtinė Karalystė neįvykdė išpareigojimo kompensuoti šį praradimą.
- 104 Pirma, dėl tariamo aptariamų sertifikatų EXP neteisėtumo Komisija tvirtina, kad sprendimų REC 03/2004 ir REM 03/2004 bei 2003 m. OLAF ataskaitos pakanka tokiam pažeidimui įrodyti. Tačiau, anot Jungtinės Karalystės, grįsdama šį ieškinį dėl išpareigojimų neįvykdymo Komisija turi įrodyti kiekvieno sertifikato neteisėtumą.
- 105 Kiek tai susiję su sprendimais REC 03/2004 ir REM 03/2004, reikia priminti, kad pagal Reglamento Nr. 2913/92 įgyvendinimo reglamento 875 straipsnį ir 908 straipsnio 3 dalį, kai pagal šio reglamento 873 ir 907 straipsnius Komisija priima sprendimą, kuriuo patvirtinama, kad nagrinėjama situacija

leidžia neįtraukti aptariamų muitų į apskaitą išleidus prekes, ji gali patikslinti sąlygas, kuriomis valstybės narės gali priimti analogišką sprendimą tais atvejais, kai yra panašios faktinės ir teisinės aplinkybės (šiuo klausimu žr. 2017 m. spalio 26 d. Sprendimo *Aqua Pro*, C-407/16, EU:C:2017:817, 68 punktą).

- 106 Sprendimai REC 03/2004 ir REM 03/2004 yra sprendimai, kuriuose yra tokios išvados. Tuose sprendimuose Komisija konstatavo, kad Angilijos ir Sen Pjero ir Mikelono valdžios institucijos atitinkamais laikotarpiais suteikė „transportavimo pagalbą“ – 25 USD už aliuminio toną – ūkio subjektams, kurie pirmiausia minėtose UŠT išleido aliuminį į laisvą apyvartą, o vėliau reeksportavo šią prekę į Sąjungą. Komisija nusprendė, kad šiomis aplinkybėmis tokios pagalbos išmokėjimas yra susijęs su ankstesniu muitų sumokėjimu ir yra dalinis šių muitų gražinimas, o tai reiškia, kad minėtų valdžios institucijų išduoti sertifikatai EXP neatitiko UŠT sprendimo 101 straipsnio 2 dalies antros įtraukos. Remiantis minėtuose sprendimuose pateiktais vertinimais, šių požymių turinčios „transportavimo pagalbos“ buvimas buvo identifikuotas kaip lemiamas veiksnys darant išvadą dėl šios nuostatos pažeidimo.
- 107 Remiantis jurisprudencija, sprendime (pavyzdžiui, sprendimuose REC 03/2004 ir REM 03/2004) pateikti faktų ir teisiniai vertinimai taikomi visoms valstybės narės, kuriai jis skirtas, institucijoms ir – Komisijos nurodytomis sąlygomis – kitų valstybių narių institucijoms tais atvejais, kai yra panašios faktinės ir teisinės aplinkybės (šiuo klausimu žr. 2008 m. lapkričio 20 d. Sprendimo *Heuschen & Schrouff Oriental Foods Trading*, C-375/07, EU:C:2008:645, 64 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją ir 2017 m. spalio 26 d. Sprendimo *Aqua Pro*, C-407/16, EU:C:2017:817, 69 punktą).
- 108 Be to, reikia priminti, kad dėl to, jog OLAF ataskaitoje yra reikšmingų duomenų, susijusių, be kita ko, su eksportuojančios UŠT muitinės įstaigų veiksmais, į šią ataskaitą galima atsižvelgti nustatant, ar konkrečiu atveju yra faktinių ir teisinių aplinkybių, panašių kaip atveju, dėl kurio remiantis Reglamento Nr. 2913/92 įgyvendinimo reglamento 873 ir 907 straipsniais priimtas Komisijos sprendimas (šiuo klausimu žr. 2017 m. spalio 26 d. Sprendimo *Aqua Pro*, C-407/16, EU:C:2017:817, 55 ir 70 punktus).
- 109 Nagrinėjamu atveju reikia pažymėti, kad Sprendimas REC 03/2004 ir 2003 m. OLAF ataskaita yra susiję su tos pačios UŠT, t. y. Angilijos, muitinės praktika. Be to, šios ataskaitos 4.2 punkte konstatuota, kad Angilijoje galiojusios muitinės procedūros ir, nepaisant to, kad buvo pakeista viena nuoroda, esanti bendrovės *Corbis* šios UŠT institucijoms pateiktose sąskaitose faktūrose, Sąjungos importuotojams kaip „transportavimo pagalba“ teikiamo ekonominio skatinimo skyrimas per 1998 ir 1999 metus išliko nepakitę. Be to, 1999 m. Angilijos valdžios institucijos visus aptariamus sertifikatus EXP išdavė įmonėms, kurios minėtos ataskaitos 4.3 punkte buvo nurodytos kaip šios pagalbos gavėjos.
- 110 Taigi 2003 m. OLAF ataskaitoje esančios išvados rodo, kad Angilijos valdžios institucijos aptariamus sertifikatus EXP išdavė kartu suteikdamos tokią „transportavimo pagalbą“. Todėl nagrinėjamame ieškinyje Komisija, remdamasi šia ataskaita, išsamiai atskleidė, kad šie sertifikatai buvo išduoti esant situacijai, kurios faktinės ir teisinės aplinkybės panašios kaip situacijoje, dėl kurios buvo priimtas Sprendimas REC 03/2004.
- 111 Nors, vykstant pagal SESV 258 straipsnį pradėtai procedūrai dėl įsipareigojimų neįvykdymo, Komisija turi įrodyti nurodomą įsipareigojimų neįvykdymą, pateikdama Teisingumo Teismui visus būtinus įrodymus, kad šis galėtų patikrinti, ar šis įsipareigojimų neįvykdymas egzistuoja, ir negali remtis kokia nors prielaida, kai Komisija pateikė pakankamai įrodymų, iš kurių matyti, kad Sąjungos teisės nuostatos valstybės narės atsakovės teritorijoje nėra tinkamai taikomos praktikoje, ši valstybė narė turėjo iš esmės ir išsamiai užginčyti taip pateiktus įrodymus ir iš jų kylančias pasekmes (šiuo klausimu žr. 2016 m. sausio 28 d. Sprendimo *Komisija / Portugalija*, C-398/14, EU:C:2016:61, 47 ir 48 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

- 112 Kaip matyti iš šio sprendimo 95 punkte padarytos išvados, ši jurisprudencija taikytina tokiai situacijai, kaip ta, kuri aptarta nagrinėjamoje byloje. Todėl, kaip matyti iš šio sprendimo 110 punkto, kadangi Komisija, remdamasi 2003 m. OLAF ataskaita, išsamiai parodė, kad aptariamais sertifikatai EXP buvo išduoti esant situacijai, kuri pagal faktines ir teisines aplinkybes panaši į tą, dėl kurios priimtas Sprendimas REC 03/2004, ji neprivalėjo šiuo tikslu pateikti konkretaus įrodymo dėl kiekvieno sertifikato. Atvirksčiai – šiomis aplinkybėmis Jungtinė Karalystė turėjo iš esmės ir išsamiai užginčyti šioje ataskaitoje padarytas išvadas.
- 113 Reikia konstatuoti, kad nagrinėjamu atveju Jungtinė Karalystė neįvykdė šio reikalavimo. Pateikdama tik bendrus teiginius, kaip antai nurodytus šio sprendimo 66 punkte, ji nepateikė jokių konkrečių įrodymų, galinčių paneigti, be kita ko, Sprendime REC 03/2004 padarytą išvadą, kad transportavimo pagalba, kuri, remiantis 2003 m. OLAF ataskaitoje pateiktomis išvadomis, buvo suteikta išduodant aptariamus sertifikatus EXP, turi būti laikoma daliniu muitų grąžinimu.
- 114 Tokiomis aplinkybėmis yra teisiškai pakankamai įrodyta, kad aptariamus sertifikatus EXP Angilijos valdžios institucijos išdavė pažeisdamos UŠT sprendimo 101 straipsnio 2 dalį.
- 115 Antra, siekdama įrodyti, kad dėl neteisėto aptariamų sertifikatų išdavimo buvo prarasta nuosavų išteklių, nagrinėjant bylą, be šių sertifikatų, Komisija pateikė visų pirma importo deklaracijas, kurias jai perdavė Italijos valdžios institucijos. Jungtinė Karalystė nesutinka su tuo, kad šie dokumentai gali įrodyti, jog Komisijos nurodytas nuosavų išteklių praradimas įvyko iš tiesų.
- 116 Šalys sutaria, kad aliuminio importas, dėl kurio priimtas Sprendimas REC 03/2004, buvo atliktas pateikus Italijos valdžios institucijoms aptariamus sertifikatus EXP. Be to, šiuose sertifikatuose ir šiose importo deklaracijose nurodyta, kad, išskyrus du atvejus, visi šie sertifikatai Italijos valdžios institucijoms buvo pateikti, siekiant į Sąjungą importuoti aliuminį be muitų. Identiškas aptariamoms prekės aprašymas ir jos kilmė, naudojamo laivo ir įmonės, veikiančios kaip Sąjungos importuotoja, tapatumas, visų pirma aplinkybė, kad minėtose importo deklaracijose nurodytas referencinis šių sertifikatų EXP numeris, rodo, kad šie sertifikatai iš tikrųjų buvo pateikti šioms valdžios institucijoms.
- 117 Taigi, išskyrus du atvejus, Komisija, remdamasi aptariamais sertifikatais EXP ir importo deklaracijomis, įrodė, kad visi šie sertifikatai EXP buvo pateikti Italijos valdžios institucijoms.
- 118 Nors atsakydama į Teisingumo Teismo klausimą Komisija pripažino, kad prie jos ieškinio pridėti dokumentai neapima viso aliuminio importo, kurį ji nurodo reikšdama ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo, reikia pažymėti, kad Komisijos ieškinyje nepateikta skaičiais išreikšto reikalavimo. Be to, per teismo posėdį ji pažymėjo, kad savo ieškiniu prašo pripažinti, jog iš principo atsisakiusi kompensuoti bet kokį nuosavų išteklių praradimą dėl neteisėto aptariamų sertifikatų EXP išdavimo, nepriklausomai nuo šio praradimo dydžio, Jungtinė Karalystė nesilaikė lojalaus bendradarbiavimo pareigos.
- 119 Kadangi aišku, kad Jungtinė Karalystė nesumokėjo jokios kompensacijos, šiame procese nereikia identifikuoti nei viso aliuminio importo į Sąjungą, atlikto pateikus aptariamus sertifikatus EXP, nei dėl to susidariusios nuosavų išteklių praradimo sumos.
- 120 Kiek tai susiję su klausimu, ar aptariamų sertifikatų EXP išdavimas neabejotinai lėmė nuosavų išteklių praradimą, reikia pažymėti, kad šie sertifikatai EXP, kurie buvo išduoti neteisėtai, Italijos valdžios institucijoms buvo pagrindas leisti importuoti Angilijos kilmės aliuminį į Sąjungą be muitų ir priimti sprendimus atsisakyti išieškoti muitus ir grąžinti muitus.

- 121 Jungtinė Karalystė ginčija tai, kad tarp neteisėto aptariamų sertifikatų EXP išdavimo ir šio nuosavų išteklių praradimo yra priežastinis ryšys. Ji iš esmės teigia, kad Italijos valdžios institucijos galėjo išvengti šio praradimo, jeigu, pirma, būtų besivadovavusios pranešime dėl tarpusavio pagalbos esančiomis rekomendacijomis ir, antra, būtų konstatavusios, kad neįvykdyti su atitinkamų ūkio subjektų veiksmais susiję reikalavimai, nurodyti Sprendimo REC 03/2004 31 punkte.
- 122 Vis dėlto šio priežastinio ryšio buvimo negali paneigti vienintelė Jungtinės Karalystės nurodyta aplinkybė, kad atitinkami ūkio subjektai galbūt būtų atsisakę aptariamų prekių importo į Sąjungą, jeigu Italijos valdžios institucijos būtų besivadovavusios pranešime dėl tarpusavio pagalbos esančiomis rekomendacijomis. Be to, Jungtinės Karalystės teiginys, kad Italijos valdžios institucijos turėjo išieškoti muitus, jeigu konstatavo, kad atitinkami ūkio subjektai neatitinka Sprendimo REC 03/2004 31 punkte nurodytų reikalavimų, yra susijęs su kita situacija, nei nagrinėjama šioje byloje, – nagrinėjamu atveju šios institucijos, kaip iš esmės buvo nurodyta šio sprendimo 47 punkte, remdamosi tuo sprendimu, atsisakė išieškoti muitus arba juos grąžino.
- 123 Be to, Jungtinė Karalystė tvirtina, kad teisinio saugumo ir gero administravimo principai nagrinėjamu atveju draudžia galimybę pripažinti išipareigojimo kompensuoti šį praradimą neįvykdymą, nes Komisija nepareikalavo tokios kompensacijos per protingą terminą pagal 2014 m. lapkričio 13 d. Sprendime *Nencini / Parlamentas* (C-447/13 P, EU:C:2014:2372, 48 punktas) suformuluotą jurisprudenciją.
- 124 Šiuo klausimu primintina, kad ankstesniame punkte nurodytame sprendime suformuota jurisprudencija susijusi su Reglamento Nr. 1605/2002 įgyvendinimo reglamento 85b straipsniu, kuriame nustatyta, kad Finansinio reglamento 73a straipsnyje nurodytas penkerių metų senaties terminas pradedamas skaičiuoti pasibaigus galutiniam terminui, apie kurį skolininkui pranešama debeto avizoje.
- 125 Minėtame sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, jog teisinio saugumo principas reikalauja, kad, jeigu nieko nenumatyta taikytinose teisės normose, atitinkama institucija turėtų pranešti apie tai per protingą terminą, ir paaiškino, kad pranešimo apie debeto avizą terminas turi būti laikomas neprotingu, jeigu šis pranešimas pateikiamas vėliau nei per penkerius metus nuo tada, kai institucija įprastai galėjo pareikalauti skolos (šiuo klausimu žr. 2014 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Nencini / Parlamentas*, C-447/13 P, EU:C:2014:2372, 48 ir 49 punktus).
- 126 Vis dėlto, nesant reikalo nagrinėti, ar Finansinio reglamento 73a straipsnis ir Reglamento Nr. 1605/2002 įgyvendinimo reglamento 85b straipsnis pagal ESS 4 straipsnio 3 dalį taikytini pareigai kompensuoti nuosavų išteklių praradimą, kaip antai nagrinėjamai šioje byloje, reikia konstatuoti, kad Komisija bet kuriuo atveju neviršijo penkerių metų termino, kurį praleidus turi būti daroma prielaida, kad pranešimo apie debeto avizą terminas, remiantis ankstesniame punkte minėtame sprendime suformuota jurisprudencija, yra neprotingas. Kadangi, kaip matyti iš Reglamento Nr. 2913/92 įgyvendinimo reglamento 875 straipsnio ir 908 straipsnio 3 dalies, Italijos valdžios institucijos turėjo įgyvendinti sprendimus REC 03/2004 ir REM 03/2004 ir nuspręsti dėl muitų, susijusių su Angilijos kilmės aliuminio importu, grąžinimo ar atsisakymo juos išieškoti, Komisija negalėjo reikalauti iš Jungtinės Karalystės kompensacijos už dėl to susidariusį nuosavų išteklių praradimą prieš tai, kai Italijos valdžios institucijos informavo ją apie savo priimtus sprendimus. Šalys sutaria, kad, kaip nurodyta šio sprendimo 47 punkte, Italijos valdžios institucijos šią informaciją Komisijai pateikė tik 2006 ir 2007 metais. Todėl manytina, kad ji nepažeidė šio termino, kai 2010 m. Jungtinės Karalystės paprašė sumokėti šią kompensaciją.
- 127 Todėl konstatuotina, kad nekompensuodama nuosavų išteklių, prarastų dėl to, kad Angilijos valdžios institucijos pagal UŠT sprendimą neteisėtai išdavė sertifikatus EXP, kiek tai susiję su Angilijos kilmės aliuminio importu 1999–2000 m. laikotarpiu, Jungtinė Karalystė neįvykdė išipareigojimų pagal ESS 4 straipsnio 3 dalį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 128 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 138 straipsnio 1 dalį iš pralaimėjusios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos, jei laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi Komisija reikalavo priteisti bylinėjimosi išlaidas iš Jungtinės Karalystės, o ši pralaimėjo bylą, pastaroji turi jas padengti.
- 129 Pagal to paties procedūros reglamento 140 straipsnio 1 dalį, kurioje nustatyta, kad į bylą įstojusios valstybės narės padengia savo bylinėjimosi išlaidas, Nyderlandų Karalystė padengia savo bylinėjimosi išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

- 1. Nekompensuodama nuosavų išteklių, prarastų dėl to, kad Angilijos valdžios institucijos pagal 1991 m. liepos 25 d. Tarybos sprendimą 91/482/EEB dėl užjūrio šalių bei teritorijų ir Europos ekonominės bendrijos asociacijos neteisėtai išdavė sertifikatus EXP, kiek tai susiję su Angilijos kilmės aliuminio importu 1999–2000 m. laikotarpiu, Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal ESS 4 straipsnio 3 dalį.**
- 2. Bylinėjimosi išlaidas padengia Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė.**
- 3. Nyderlandų Karalystė padengia savo bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.